

Rizikové oblasti přemnožení bekyně mnišky (*Lymantria monacha* /L./) v České republice pro období 2012-2015: PLO 36 - Středomoravské Karpaty

CHARAKTERISTIKA PŘÍRODNÍ LESNÍ OBLASTI 36

Plocha: 37 615 ha
Katastrální rozloha: 124 909 ha
Lesnatost: 30,78 %

Přírodní lesní oblast Středomoravské Karpaty (PLO 36) leží mezi Dolnomoravským úvalem a Vyškovskou bránou a na její území zasahují Chřiby (Brdo, 587 m n. m.), členitá Litenčická (Hradisko, 518 m n. m.) a Kyjovská pahorkatina (Babí lom, 417 m n. m.) a Žďánický les (U Slepice, 438 m n. m.). Chřiby jsou členitou, lesnatou vrchovinou, s četným výskytem skalních útvarů. Žďánický les je plochou vrchovinou s hluboce zařezanými údolími.

Průměrná roční teplota v PLO 36 se pohybuje mezi 7 a 10 °C a roční srážkový úhm činí 450-750 mm. V západní části území doznívá srážkový stín České vysočiny, více srážek naopak padá v návětrných Chřibech, které jsou i zřetelně chladnějším územím.

Délka vegetační doby se pohybuje od 140 do 160 dnů. Rozvržení lesních vegetačních stupňů odpovídá sousedním flyšovým pohořím, s převládajícím 2. a 3. LVS (35,7 %, resp. 59,64%). Na jižních stránkách a při okrajích lesních komplexů se nalézá 1. LVS (1,34 %), inverzním stupněm je 4. LVS (3,3 %). Polovinu lesů v PLO 36 tvoří bohaté, hlinité a obohacené dubové bučiny a téměř třetinu bohaté a hlinité bukové doubravy. Specifickou složkou zdejších lesů jsou pařeziny (Sekanina & Kusbach 2001).

OBCENÉ INFORMACE

Bekyně mniška (*Lymantria monacha* /L./) je polyfágní motýl, jehož housenky jsou schopné způsobit rozsáhlé defoliace v porostech s převahou jehličnanů. Při přemnožení poškozuje prakticky všechny hospodářské dřeviny kromě jasanu (*Fraxinus* sp.). V ČR se přemnožuje především v čistých smrčínách, které následkem silných žírů odumírají, a tím způsobuje velké hospodářské škody. Gradace obvykle trvá 3 roky. Po gradaci je riziko napadení porostů velmi nízké, ale postupně se v čase zvyšuje. Další gradace přichází náhle, v čemž spočívá nebezpečnost tohoto škůdce.

V podmínkách silně pokročilé gradace se mniška stává širokým polyfágem se značnou schopností migrace. Za rizikové oblasti je proto třeba pokládat také území, která se v době latence jako riziková nejeví. Mapa vylučuje rizikové oblasti pro samovolný vznik ohniska přemnožení bekyně mnišky v České republice pro období 2012-2015.

Model vznikl na základě podrobných dat LHE získaných od VLS Brdy o výskytu bekyně mnišky z let 1994-1995. Vylíčení rizikových poloh respektuje optimum výskytu mnišky dané geomorfologií v podmínkách ideálních porostních charakteristik pro její vývoj, tedy porostů starších 40 let, s většinovým zastoupením jehličnatých dřevin. Vytvořené algoritmy byly aplikovány na celou Českou republiku. V rámci ČR byly vylíšeny jako nejrizikovější PLO 3, 7, 16. Zvýšený nebo kalamitní výskyt mnišky v těchto PLO je signálem zvýšeného rizika napadení ohrožených porostů v PLO 36. Ohrožené porosty v rámci PLO 36 Středomoravské Karpaty podrobněji ukazuje mapa.

PRO LESNÍ HOSPODÁŘE

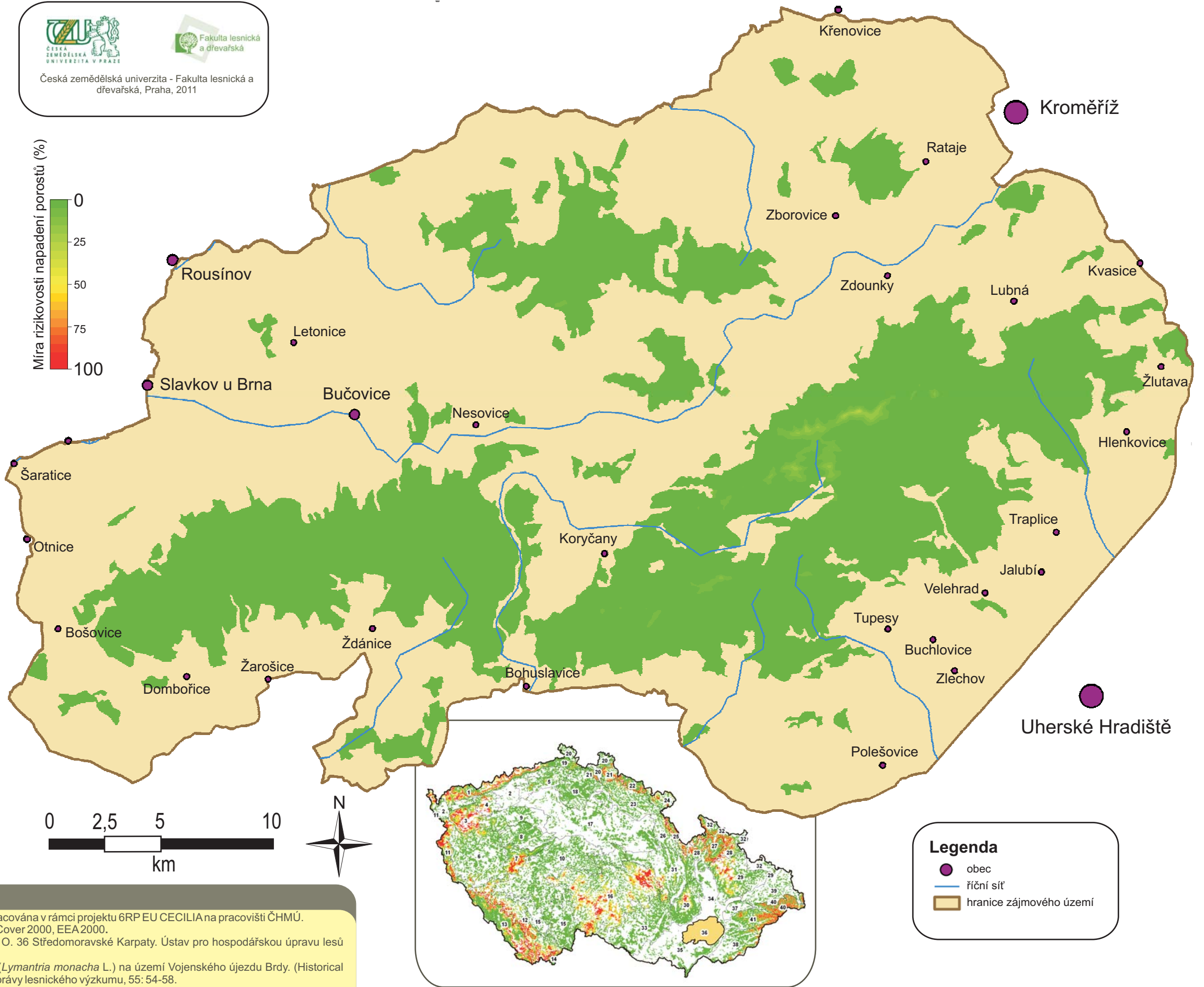
V praxi se stavy mnišky v době latence pravidelně monitorují pomocí feromonových lapačů. Značná migrační schopnost samců, kteří jsou pastí lákáni, však prostorovou představu o distribuci mnišky v porostech velmi ztěžuje a použité kontrolní či obranné mechanismy často nejsou vynakládány efektivně.

Prezentovaná mapa umožňuje daleko přesnější lokalizaci vhodných porostů pro umístění kontrolních opatření (zejména umístění trusníků a instalace feromonových lapačů). V době pokračující gradace pak může sloužit jako podpůrný nástroj pro přesnou lokalizaci obranných opatření, jakými jsou např. letecké postřiky.

Z hlediska rizika přemnožení doporučujeme sledovat populační stavy mnišky v oblastech s optimálními podmínkami pro vývoj v rámci celé České republiky (PLO 3, 7, 16).

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE DAT

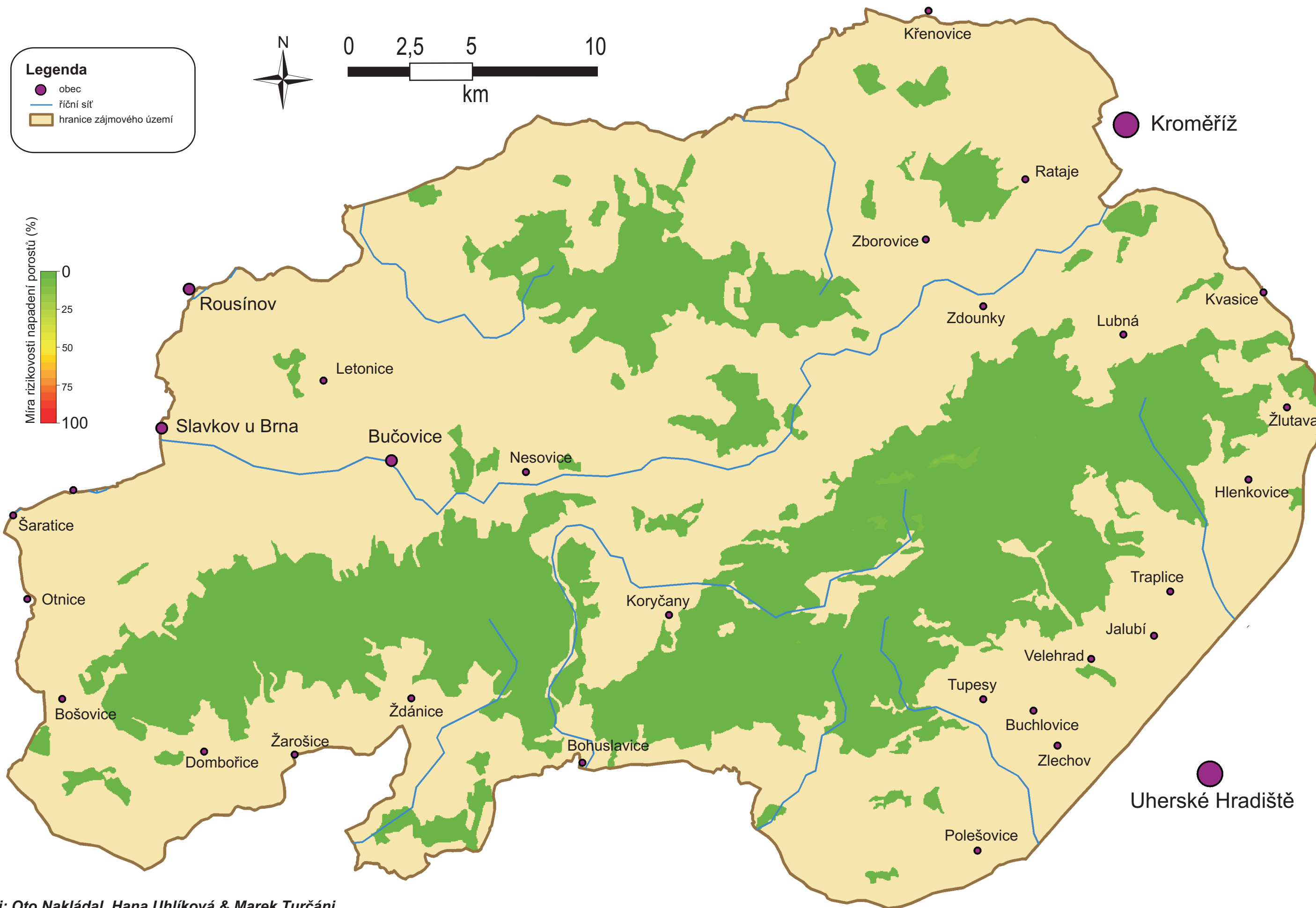
Klimatická data v referenčním i budoucích časových obdobích byla zpracována v rámci projektu 6RP EU CECILIA na pracovišti ČHMÚ. **Mapa lesních porostů** je odvozená ze satelitní klasifikace Corine LandCover 2000, EEA 2000. **Sekanina E., Kusbach A. (eds.) 2001:** Oblastní plán rozvoje lesů L. O. 36 Středomoravské Karpaty. Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem-pobočka Kroměříž, 193 pp. + 249 pp. příloh. **Uhlíková H. & Nakládal O. 2010:** Historické gradace bekyně mnišky (*Lymantria monacha* L.) na území Vojenského újezdu Brdy. (Historical outbreaks of *Lymantria monacha* L. in the territory of Brdy mountains). Zprávy lesnického výzkumu, 55: 54-58. **Vanhanen H., Vetelí T.O., Päivinen S., Kellomäki S., Niemelä P. 2007:** Climate change and range shifts in two insect defoliators: gypsy moth and nun moth – a model study. *Silva Fennica*, 41(4): 621-638.

Legenda

- obec
- říční síť
- ▭ hranice zájmového území

Rizikové oblasti předpokládaného přemnožení bekyně mnišky (*Lymantria monacha* /L./) v České republice v roce 2020: PLO 36 - Středomoravské Karpaty

Rizikové oblasti předpokládaného přemnožení bekyně mnišky (*Lymantria monacha* /L./) v České republice v roce 2030: PLO 36 - Středomoravské Karpaty

